

תפ"ח 52738/01/12 - המאשימה, מדינת ישראל נגד הנאשמות, אנה קומשין, הובאה באמצעות שב"ס, מרינה טרסנקו, הובאה באמצעות שב"ס

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

תפ"ח 52738-01-12 מדינת ישראל נ' קומשין (עציר) ואח'

23 אוקטובר 2014

בפני כב' השופטת נורית אחיטוב, אב"ד

כב' השופטת מרים דיסקין

כב' השופט רענן בן-יוסף

המאשימה

מדינת ישראל

על-ידי ב"כ עו"ד ס. פישר-אהרוני

נגד

הנאשמות

1. אנה קומשין (עצירה) - הובאה באמצעות שב"ס

על-ידי ב"כ עוה"ד ק. צווטקוב ומ. בריינין

2. מרינה טרסנקו (עצירה) - הובאה באמצעות שב"ס

על-ידי ב"כ עוה"ד נ. סיימון וי. מץ

הכרעת דין

השופטת מ' דיסקין:

מבוא

עובדות ואשמה

עמוד 1

במרכז של כתב האישום נשוא הכרעת דין זו מעשה רצח אכזרי ונטול עכבות בו קופחו חייו של ד"ר אלי ללוז (להלן: "המנוח").

כעולה מעובדות כתב האישום, ביום 26.12.11 (להלן: "יום הרצח"), הגיעו אנה קומשין (להלן: "נאשמת 1" או "אנה") ומרינה טרסנקו (להלן: "נאשמת 2" או "מרינה") לביתו של המנוח ברחוב התניא 2 בת"א (להלן: "הדירה") לאחר שזה הזמין להגיע אליו יחד, לשם מתן שירותי מין.

לפגישה זו קדמה פגישה אחרת שהתקיימה בדירה שבוע קודם לכן בין המנוח לאנה, ובה סיפקה אנה למנוח שירותי מין בתמורה לאתנן כספי. סמוך לאחר מכן סיכמו להיפגש שוב, הפעם בהרכב מורחב יותר, שיכלול חברה נוספת של אנה.

וכך, ביום הרצח, בשעה 23:00 לערך, הגיעו הנאשמות לביתו של המנוח וזה קיבל את פניהן, הכניסן לדירה וכיבד אותן במשקאות אלכוהוליים. הנאשמות ניצלו את האמון שנתן בהן המנוח, הסיחו את דעתו ובכחש הכניסו למשקה ששתה כדור אקסטזי שהיה ברשותן.

סמוך לאחר מכן, עברה זירת ההתרחשות לחדר השינה. הנאשמות החלו להתפשט והמנוח המתין להן עירום במיטתו בחדר השינה. בשלב זה, אליבא דכתב האישום, גמלה בליבן של הנאשמות ההחלטה לגרום למותו של המנוח תוך שימוש באלימות קשה, וכל זאת כדי לשדוד אותו ולמנוע ממנו את האפשרות להתנגד להן.

על פי הנתען, הנאשמות פעלו בצוותא חדא ובשיתוף פעולה מלא לאורך כל הדרך. תחילה רקמו יחד תכנית מפורטת לשדוד את המנוח, ובפועל, כשהגיעו לדירה ביצעו בצוותא את מעשה הרצח, כשכל אחת נוטלת בו חלק.

בהתאם לעובדות כתב האישום, מעשה הרצח החל כאשר נאשמת 2 הביאה לחדר השינה שני סכינים שנטלה מהמטבח בדירה. היא מסרה את אחד הסכינים לנאשמת 1 ויחד דקרו את המנוח תשע פעמים, בעיקר באזור החזה והצוואר. אחת הדקירות גרמה לנזק קטלני בווריד הראשי של הצוואר ודקירה נוספת חדרה לריאה הימנית של המנוח. כמו כן, נטען כי בטרם דקרו הנאשמות את המנוח, כמתואר לעיל, הן הניחו כרית על פניו ובכך מיתנו את יכולתן להתנגד.

בשלב זה, הדקירות הרבות בגופו של המנוח גרמו לדימום מאסיבי, אך הוא עדיין לא נפח את נשמתו. לכן ובמטרה להחיש את המוות המתוכנן, דחפו הנאשמות את המנוח מהמיטה והפילו אותו לרצפה, ושם הלבישו על ראשו שתי שקיות ניילון והדקו אותן על צווארו.

לאחר מכן, ערכו חיפוש בדירה ובחפציו של המנוח ומצאו כסף מזומן בסך של 100 אירו ו-1,200 ₪. הן לקחו את הכסף וחילקו אותו ביניהן. כמו כן, ניתקו מהחשמל מכשיר טלוויזיה מסוג Samsung LCD שהיה קבוע בסלון הדירה.

בכוונה להעלים מהדירה ראיות שעשויות לקשור אותן לאירוע הרצח אספו הנאשמות כלים וחפצים שונים בהם השתמשו בדירה. בין היתר, אספו את שני הסכינים, כוסות ובקבוקים מהם שתו ושני מכשירי טלפון סלולריים שהיו שייכים למנוח. את החפצים הניחו בשקית (להלן: "שקית הראיות").

עוד נטען, כי בטרם עזבו את הדירה ניגשו הנאשמות אל המנוח, שנותר מוטל לצד המיטה כשהוא מתבוסס בדמו ושקיות הניילון חבושות על ראשו, הניחו עליו שמיכה ובדים שונים, שפכו משקה אלכוהולי בסמוך אליו והציתו את החדר. מיד לאחר מכן, עזבו את הדירה, כשהן לוקחות איתן את שקית הראיות ואת הטלוויזיה שתלשו מהקיר. מהדירה נסעו במונית לכתובת מגוריהן באשדוד, אך בהתקרבתן לכתובת מגוריהן התרחקו מהרחוב בו הן מתגוררות, זרקו את שקית הראיות

לפח הזבל וחזרו לביתן עם הטלוויזיה והכסף המזומן שגנבו מהמנוח.

למחרת היום נמצאה בדירה גופת המנוח כשהיא שרופה וחבולה.

על יסוד עובדות אלה הועמדו הנאשמות לדין בעבירות הבאות:

1. קשירת קשר לביצוע פשע (גניבה ע"י שלילת כושר התנגדות) - עבירה על סעיף 499(א)(1) יחד עם סעיף 327 וסעיף 383 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "**החוק**").
2. רצח בכוונה תחילה - עבירה על סעיף 300(א)(2) לחוק יחד עם סעיף 29(א) לחוק.
3. רצח תוך ביצוע עבירה (שוד) - עבירה על סעיף 300(א)(3) לחוק ביחד עם סעיף 402 לחוק, יחד עם סעיף 29(א) לחוק.
4. רצח כשנעברה עבירה אחרת (שוד) לשם הימלטות מעונש - עבירה על סעיף 300(א)(4) לחוק יחד עם סעיף 29(א) לחוק.
5. הצתה - עבירה על סעיף 448(א) לחוק יחד עם סעיף 29(א) לחוק.
6. השמדת ראיה - עבירה על סעיף 242 לחוק יחד עם סעיף 29(א) לחוק.
7. שיבוש מהלכי משפט - עבירה על סעיף 244 לחוק, יחד עם סעיף 29(א) לחוק.

קו ההגנה

הדרך בה הלכו הנאשמות בהצגת גרסתן לאירוע החל מהחקירה במשטרה וכלה בעדותן בבית המשפט, הייתה שונה בתכלית, כמעט הפוכה, יש לומר.

נאשמת 1, אנה, מיד בחקירתה הראשונה, הודתה במעשה הרצח ומסרה אודותיו פרטים רבים, לרבות פרטים מוכנים ומידע מפליל ביחס למרינה. כמו כן, שעות ספורות לאחר מעצרה ערכה שחזור בזירת הרצח ובמהלכו מסרה פרטים שהתיישבו היטב עם ממצאי הזירה ועם הודאתה ואף האירו את עיני החוקרים ביחס לאופן המדויק שבו התרחש הרצח.

אנה דבקה בגרסתה גם בחקירותיה המאוחרות, ולמעשה, נותרה עקבית לכל אורך הדרך. גם בעדותה בבית המשפט לא חזרה בה ולא התנערה לחלוטין מאותה גרסה ספונטנית. עם זאת, בעמדה מעל דוכן העדים הייתה נחרצת פחות ואף שינתה במעט את גרסתה הראשונית. ואולם, בחינת העדות מלמדת כי אין מדובר בהבדלים מהותיים, אלא בשינויים מינוריים שבאו לידי ביטוי בעיקר בהפחתת חלקה במעשה הרצח עצמו ובהדגשת מצב השכרות בו, לטענתה, הייתה שרויה.

במסגרת סיכומי ההגנה ביקשו הסנגורים כי בית המשפט יעדיף את הגרסה שמסרה אנה על פני גרסתה של מרינה. מעבר לכך, עתרו לאמץ את עמדתם, ולפיה, עדותה של אנה בבית המשפט משקפת נאמנה את שהתחולל בדירה בעת הרצח ובסמוך לו, במובן זה שכל שיש שוני בין העדות לבין ההודאה במשטרה יש להעדיף את הגרסה המאוחרת שנמסרה בבית המשפט.

דרכה של נאשמת 2, מרינה, הייתה כאמור אחרת ועברה שינויים ופיתולים. בתחילת חקירותיה במשטרה הכחישה כל קשר לאירוע הרצח וטענה שמעולם לא נכחה בדירת המנוח. לאחר מכן שמרה על זכות השתיקה וסירבה לענות על שאלות ורק בשלב מאוחר יותר הודתה במעורבותה ומסרה את גרסתה לרצח. דא עקא, שבעדותה בבית המשפט מסרה גרסה חדשה, ולפיה, היא איננה זוכרת שום פרט משמעותי מליל הרצח, שכן, מחמת שכרותה היא נרדמה זמן קצר לאחר הגעתה לדירה והתעוררה רק למחרת היום, בביתה באשדוד.

יש להדגיש, כי חרף הגרסה שמסרה מרינה בבית המשפט, ההגנה אינה כופרת בחלקה בביצוע הרצח. אך בה בעת, טוענים סנגוריה לפגם באמיתות הודאתה, זאת בשל שימוש באמצעי פסול בחקירה ופגיעה בזכות ההיוועצות.

מרכז הכובד של טיעוני ההגנה נסב סביב מצבן הנפשי של הנאשמות בעת ביצוע הרצח. בהקשר זה ניסו הסנגורים לבסס שתי טענות שונות: האחת, טענת השכרות, והשנייה, טענה של ענישה מופחתת, לפי סעיף 300א(ג) לחוק. טענה אחרונה זו שייכת למעשה ומעצם טיבה לשלב של גזירת הדין ואין לה קשר מעשי לשלב קביעת העובדות והכרעת הדין, בו אני נמצאים. אולם, יחד עם זאת, מאחר ויסוד הטיעון נעוץ בעובדות שנבחנו במסגרת זו ומאחר והסנגורים בחרו להעלותה כבר בשלב זה והתביעה אף התייחסה לסוגיה בסיכומיה, הרי שבבואנו לתחום את גדר המחלוקת לא ניתן להתעלם מטענה זו.

מן ההיבט העובדתי כמעט ואין מחלוקת בין הצדדים. שני הצדדים רואים בגרסתה של אנה את הבסיס העובדתי לאופן התרחשות האירועים בליל הרצח. אמנם, ההגנה טוענת, כאמור, שתיאורה של אנה בבית המשפט הוא המשקף נכוחה את שהתרחש בליל הרצח, אך כפי שנראה להלן, הפער בין ההודאה שמסרה אנה במשטרה לבין הגרסה עליה העידה בבית המשפט אינו כה גדול, וליבת הגרסאות דומה עד מאוד.

ניגש איפוא לבחינת הראיות.

תמצית נסיבות המעצר והחקירה במשטרה

לשם שלמות היריעה העובדתית ולמען הבנת טענות הצדדים על רקע מכלול נתוני המקרה, נסקור את הראיות על פי סדרן הכרונולוגי ובהתאם להשתלשלות העניינים בפועל. תחילה נגולל בתמצית את נסיבות מעצרן של הנאשמות, לאחר מכן, נפנה לבחון את ההודאות שמסרו בחקירתן ואת הגרסאות שמסרו בעדותן בבית המשפט, ובשלב האחרון נתייחס לטענות ההגנה בדבר שכרותן של הנאשמת ובדבר תחולתו של סעיף 300א(ג) על ענייננו.

ונתחיל מבראשית.

"העונן"

כאמור, ביום 27.12.11 נמצאה גופת המנוח בדירתו. עם גילוי הגופה הגיעו לדירה אנשי כוחות ההצלה והיחידה החוקרת וביניהם: צוות של מד"א, מומחי מז"פ, חוקר שריפות ונציג המכון לרפואה משפטית. הראיות שמצאו בזירה וחוות הדעת שכתבו המומחים השונים הונחו לפנינו במסגרת פרשת התביעה.

בין הראיות שנתפסו בדירה נמצא פתק שעל גבו נכתב מספר הטלפון של נאשמת 1, אנה. המספר נבדק ומחקרי

התקשורת הצביעו על קשר שהתקיים בין בעלי הטלפון לבין המנוח ועל הימצאות הטלפון בזירה במועד ביצוע העבירות. בשלב מוקדם זה, כשעוד לא היה בידי המשטרה קצת חוט לפתרון תעלומת הרצח, מידע זה זיכה את מספר הטלפון בכינוי: "העוגן". (ראה עדות סנ"צ דאודי מיום 28.11.12).

תוך זמן קצר אותר "העוגן" בכתובת מדויקת באשדוד, וביום 28.12.11 החלו אנשי המשטרה לתצפת על הדירה במען שהתקבל. למחרת היום, נעצרה נאשמת 2, מרינה, לאחר שנצפתה יוצאת מאותה הכתובת. לשם הדיוק יש לציין, שבשלב הראשון מרינה עוכבה ע"י רס"ל פבלובסקי (עת/6), כאשר עדיין לא היה ברור האם היא קשורה לאירוע הרצח ובאיזו מידה (ראה עמ' 44 לפרו). כשהתבקשה להזדהות היא הציגה צילום של דרכון אך לאחר שנמצא לא תקין היא עוכבה, בשלב זה, לצורך זיהוי בלבד.

באותו היום נחקרה מרינה בחשד לשהות בלתי חוקית בארץ. בחקירה זו (ת/א' ת/5ב') סירבה לשתף פעולה ומסרה לחוקריה פרטים שקריים ביחס לכל עניין, פעוט כגדול, עליו נשאלה. בשלב זה נמצא במכשיר הנייד שברשותה מספר הטלפון המכונה "העוגן" והחשד למעורבותה בפרשה החל להתחדד.

במקביל, סמוך לשעה 17:00, הגיע כוח משטרה לביתן של הנאשמות באשדוד. דיירי הבית, אנה והאחים דימיטרי וגריק שולקין, שהינם בני זוגן של הנאשמות (להלן: "דימה" ו- "גריק" בהתאמה) נעצרו. בדירה נתפסו שטרות אירו, טלוויזיה חדשה מסוג סמסונג LCD, שנמצאה מונחת על הרצפה וכרטיס הסיים של אנה, נאשמת 1. לא למותר לציין, שכאשר הבחינה אנה בשוטרים היא נמלטה לחדר הרחצה ושם הוציאה את כרטיס הסיים מהטלפון שלה, עטפה אותו בנייר וזרקה אותו לפח. השוטרים, שהתנהגותה עוררה את חשדם, ערכו חיפוש ומצאו את הסיים העטוף בתוך פח האשפה.

חקירתה של מרינה

מעצרה של מרינה ביום 29.12.11 החל בגיטוש אחר קצה חוט שיוביל לפתרון תעלומת הרצח. בשלב זה המידע שהיה ברשות החוקרים התמצה בכך, שמכשיר הטלפון, העוגן, נמצא בכתובת נתונה באשדוד, אך לא ידעו ברשות מי הוא נמצא ועד כמה קשורים הבעלים, בפועל, למעשה הרצח. ההנחיה שניתנה אפוא הייתה לתצפת על הבית ולעכב את היוצאים ממנו. כאשר נראתה מרינה עוזבת את הדירה ונכנסת למונית, היא עוכבה והתבקשה להציג תעודה מזהה. האישור שהציגה, שלא היה אלא צילום של דרכון, נמצא כלא תקין והיא עוכבה לצורך בדיקת זיהוי.

בחקירתה סירבה מרינה לשתף פעולה וביקשה, בטרם תשיב לשאלות, להיפגש עם עורך דין בשם יאן, שלטענתה, מייצג אותה. דא עקא, שפניה לאותו יאן העלתה שאין המדובר בעורך דין, אלא במתרגם לשפות זרות, שככל הנראה, ניסה לסייע למרינה בעבר בהתמודדותה מול רשויות ההגירה.

כל אותה העת, בחדר החקירה, מרינה הלעיטה את חוקריה בפרטים שקריים ביחס לכל עניין שנדרשה להשיב עליו. כך למשל, שיקרה ביחס לעיר מגוריה, שותפיה לדירה, נסיבות הגעתה ארצה ואף ביחס למקורות פרנסתה. שקריה היו כה בוטים ומופרכים עד שהם, כשלעצמם, חיזקו את הנחת החוקרים בדבר מעורבותה או ידיעתה אודות הרצח. בנוסף, בדיקת הטלפון הסלולרי שהיה ברשותה העלה שמספר הטלפון המכונה "העוגן" שמור באנשי הקשר שלה תחת השם "אנוטה".

לאחר שננקטו פעולות חקירה שונות, לרבות בדיקת המידע שמסרה, נכנס לחדר החקירה סנ"צ דאודי (ראש צוות החקירה) והודיע למרינה שהיא חשודה במעורבות ברצח ובהצתה. זכויותיה הוקראו לה ונמסר לה כי מחשש לשיבוש

בעדותו, תיאר דאודי את השתלשלות העניינים שהביאה אותו, בסופו של יום, להחשיד את מרינה בעבירת רצח ופירט אלו שיקולים הנחו אותו לעשות שימוש בסמכותו ולעכב את פגישה של מרינה עורך דין:

"זה הגיע כחלק משרשרת אירועים שהחלה ביום 27.12.11 עת קיבלתי את תיק החקירה.... ישבנו על בית החשודות באשדוד. החשודה מרינה יצאה מביתה באמצעות מונית, והחלטתי הייתה לעשות תרגיל מוסווה על-ידי נידת סמויה ולעצור אותה, וזאת מאחר ובשלב זה לא ידענו מה חלקה ומעורבותה ברצח. היא נעצרה, נבדקה והתברר שהמסמכים של שהותה בארץ לא תקינים. החלטתי להביאה למטה המחוז או למטה התחנה לצורך חקירה, היא הוחשדה, בשלב זה, בעבירה של שב"ח. מיד בשלב הראשון בעצם היא ידעה בדיוק מה היא רוצה, היא ביקשה לשתוק, היא ביקשה ייצוג של עו"ד, היא נתנה לנו מספר טלפון של עו"ד. אנחנו מיד התקשרנו לאותו עו"ד, שהתברר לנו שהוא לא עו"ד אלא רק מתורגמן, אז כמובן שלאחר שהתבררו לנו העובדות האלו מנענו את הפגישה. היא המשיכה לעמוד על שלה, היא ידעה בדיוק את זכויותיה, סירבה לשתף פעולה, שיקרה לגבי עובדות מהותיות כמו איפה היא יצאה ואיפה היא גרה, כשאנחנו ראינו בדיוק את דו"חות התצפית ודו"חות העיכוב, היא שיקרה לגבי עובדות ברורות שהיו ידועות לנו, ובשלב הזה, כשראיתי שהיא משקרת לגבי העובדות הבסיסיות ביותר, החלטתי להחשיד אותה ברצח או במעורבות לרצח, כאשר אני עדיין לא יודע את חלקה, ובשלב זה, אני משתמש בסמכותי החוקית למנוע פגישה עם עו"ד, וזאת מאחר והפעילות המבצעית על הבית של החשודה 1 עדיין מתקיים. אנחנו יודעים שהחשודה 1 עדיין נמצאת בתוך הדירה באשדוד וכל הודעה לעו"ד בשלב הזה יכולה לחבל ולסכל לי את החקירה. לשאלת בית המשפט אני משיב, כי אם אני מודיע לעו"ד והוא מודיע לחברה או למכרה שלה שהיא עצורה במשטרה, יש לי חשד לסיכון להעלמת ראיות ולבריחה, למה לי לקחת את הסיכון הזה? לשאלת בית המשפט למה לא כתבתי לכמה זמן אני משיב, כי ידעתי שמדובר בשעות. כעיקרון, סמכותי היא עד 24 שעות עם אפשרות הארכה כזו או אחרת, אך ידעתי שמדובר במספר שעות מפני שנדרשנו לתת החלטה מבצעית לגבי פריצה לבית. בתום ההחלטה שלי כתבתי את המזכר ת/6. ואכן, בשעות הצהריים או אחה"צ אנחנו מחליטים לבצע את הפריצה לדירה. בשלב זה אני מחליט להעביר בקשה לסנגוריה הציבורית כנדרש בחוק."

דברים אלה באו לידי ביטוי גם במזכר שכתב דאודי בזמן אמת (ת/6).

ביום 01.01.12 נמשכה חקירתה של מרינה. במהלך החקירה היא נפגשה עם סנגור שמונה לה מטעם הסנגוריה הציבורית והתייעצה עמו. לאחר מכן, חזרה לחדר החקירות, אך מאותו רגע ואילך מילאה פיה מים ושמרה בדבקות על זכות השתיקה.

הודאתה של מרינה ועדותה בבית המשפט

סדקים ראשונים בהחלטתה שלא למסור שום מידע לחוקרים נבקעו לאחר שהבינה כי אנה הודתה והפלילה אותה, אך הסכר נפרץ רק לאחר שצפתה פעמיים בחלקים מהשחזור שאנה ערכה בדירת המנוח. ודוק: גם אז הסכר לא נפרץ באחת. טיפין טיפין החלה מרינה לחשוף את גרסתה לרצח. בתחילה אמרה שהרצח לא היה יזום ומתוכנן ושהיא כלל לא הכירה את המנוח. לאחר מכן, סיפרה שאנה והמנוח הכירו עובר לרצח, ושלמעשה אנה היא זו שהזמינה אותה לדירתו.

רק לאחר פרק זמן נוסף, בו ככל הנראה החלה לחלחל בה ההבנה ששתיקתה עומדת לה לרועץ ושעליה לנסות ולהסביר את מעשיה בליל הרצח, ניאותה למסור את גרסתה.

וכך, ביום 12.01.12, במהלך חקירה, מסרה מרינה הודאה (ת/11ג-ה). במסגרת זו סיפרה כיצד תכננה, יחד עם אנה, להרדים את המנוח ולגנוב את כספו והוסיפה כי לשם כך הצטיידו בסם מסוג אקסטזי.

באשר לאירועי ליל הרצח, מסרה כי בדירה פעלו בהתאם לתכנון וכאשר אנה הסיחה את דעתו של המנוח היא הגניבה לכוסו את הסם, אלא שהמנוח לא נרדם. אדרבא, הוא החל להשתולל ולקפוץ. בשלב זה, ניגשה למטבח והביאה עמה לחדר שני סכינים. היא הניחה את הסכינים על הרצפה וניסתה להרגיע את המנוח, אך המנוח קפץ עליה ובתגובה היא הרימה את אחד הסכינים ודקרה אותו פעם אחת. לאחר מכן, כשהבינו מה עוללו למנוח נתקפו השניים בהיסטריה. הן התלבשו, אספו בשקית את כל הראיות שעשויות היו לקשור אותן לרצח, דחפו את גופת המנוח מהמיטה והציתו את הדירה. בטרם עזבו את הדירה לקחו כסף מזומן שמצאו אצל המנוח ואת הטלוויזיה שהייתה תלויה בסלון ביתו. ביחס לעזיבתן את הדירה, סיפרה, שאת דרכן הביתה עשו במונית, אך בטרם הגיעו ליעדן ביקשו מנהג המונית לעצור ונפטרו מהשקית עם הראיות. מרינה זכרה בדיוק היכן זרקו את השקית ובהמשך החקירה אף שרטטה מפה קטנה, עליה סימנה את מיקומו של פח האשפה הרלוונטי. כמו כן סיפרה, שנהג המונית ביקש מהן דמי נסיעה גבוהים מאלה שסוכמו ולכן אנה התקשרה לבן זוגה, דימה, ונתנה לו לדבר עם הנהג.

בסיום ההודאה הביעה מרינה חרטה וצער על חלקה במעשה הרצח.

לא למותר לציין, שלאורך כל ההודאה, מרינה הקפידה לשמור על העיקרון שהנחה אותה מלכתחילה ולא מסרה פרטים ישירים על חלקה של אנה במעשה הרצח. כמו כן, סירבה בכל תוקף לבצע שחזור בדירה ואכן שחזור כזה לא נעשה.

למחרת, ביום 02.01.12, נמשכה חקירתה של מרינה, אך בחקירה זו היא שיתפה פעולה באופן חלקי, תוך שהיא מפנה את החוקרים להודאתה מיום 01.01.12, ובלשונה: "**נו, אני כבר אמרתי לך את הכל איך שזה היה**" (ת/12א', ע' 13).

בחקירה האחרונה מיום 12.01.12 חזרה מרינה להתבצר בשתיקתה וסירבה להשיב על שאלות. עם זאת, במספר משפטים קצרים ותלושים מסרה מעין גרסה חדשה, ולפיה, כשהגיעה לדירת המנוח הייתה שיכורה ולאחר שהוסיפה לשתות שם נרדמה לכמה שעות. כשנדרשה ליישב את התמיהות העולות מגרסה זו ולהסביר כיצד היא מתיישבת עם ממצאי הזירה ועם הודאתה הקודמת, מילאה פיה מים ושתקה.

העדות בבית המשפט

בעדותה בבית המשפט שינתה מרינה טעמה וטענה שהיא לא זוכרת דבר מאירוע הרצח. למעשה, היא הציגה גרסה חדשה לגמרי, ולפיה, הגיעה יחד עם אנה לדירת המנוח, שתתה משקאות אלכוהוליים ומנקודה זאת ואילך זיכרונה "מעורפל", כך שלבד ממספר "הבזקים" נקודתיים, כלשונה, היא איננה זוכרת דבר.

באורח פלא ולמרות הריק שטענה כי נוצר בזיכרונה, העידה מרינה בביטחון מלא שאין לה יד ורגל ברצח המנוח לאמור, היא לא דקרה או חנקה את המנוח ולא הציתה את הדירה. לשאלה המתבקשת, כיצד אם כן ידעה למסור בחקירתה פרטים מדויקים המתיישבים היטב עם ממצאי הזירה, השיבה: "**אני אמרתי את מה שהם רצו לשמוע**" (עמ' 192).

לפרט' שורה 125). את התמיהה העולה מכך שמתיעוד החקירה עולה בבירור שרוב פרטי הודאה נשמעו לראשונה דווקא מפיה - לא עלה בידה ליישב.

אנה - חקירה, הודאה ועדות

אנה נעצרה בביתה ביום 29.12.11. מיד בראשית חקירתה ביקשה למסור את כל הידוע לה אודות הרצח ובאותו הערב אף שחזרה את האירועים בדירה והדגימה באופן פיזי את הפעולות שבוצעו על החוקרים.

הודאתה של אנה נמסרה באופן שוטף, ללא כחל וסרק, תוך תיאור של השתלשלות האירועים בליל הרצח בפרטי פרטים. אלו עיקרי הדברים שמסרה, בלשונה:

"... אנחנו הגענו ונכנסנו לדירה. הוא מזג לנו שתיה. כאשר הלך לאמבטיה, מרינה זרקה לכוס שלו כדור אקסטזי. ... אח"כ הלכנו לחדר איתו. הוא הוריד בגדים ונשכב על המיטה. מרינה יצאה למטבח ולקחה שני סכינים, נכנסה לחדר התיישבה אצלו על המיטה ונתנה לו מכה עם הסכין בבית החזה. את הסכין השני היא נתנה לי ואני דקרתי אותו פעם אחת באזור הצוואר, אח"כ מרינה ביקשה ממני להביא שקית מהמטבח. אני הבאתי שקית, לפי דעתי בצבע שחור מניילון. אני נתתי למרינה את השקית והיא הלבישה את השקית על ראשו של גבר ... אני ומרינה הפכנו את חפציו בחדר שלו ... אני לקחתי את הכסף שמצאתי. לקחתי לעצמי 800 ₪ ואת השאר כולל יורו מסרתי למרינה במטבח על הקיר הייתה טלוויזיה סמסונג דקה, הוא נראה כמו מסך של מחשב זה. מרינה הורידה את הטלוויזיה, היא לא כבדה, כשהורידה אותה הכבלים התנתקו לבדם, הורדנו את כל הכוסות במטבח ששתינו מהם אל תוך שקית ניילון. את השקית לקחנו מתוך ארון במטבח. זרקנו לשם חצי בקבוק מרטיני שממנו הוא שתה, סכינים, אחד סכים שלם ושני רק ידית. סכינים זרקנו לאותה שקית, זרקנו גם שני פלאפונים ניידים נוקיה שהיו על השולחן, נוקיה אחת שחור ואחד אפור. זה היה הטלפונים שלו. אנחנו זרקנו אותם כי היו שם מספרים שלנו. לאחר מכן מרינה לקחה את הטלוויזיה ואני לקחתי את שקית הזבל ובתוכו סכינים, כוסות ובקבוק. לפני שיצאנו מהחדר, מרינה התיזה את החדר מתוך הבקבוק של הוויסקי... והציתה ... ירדנו במעלית. אף אחד לא ראה אותנו ... עצרה מונית ואמרתי אשדוד... כאשר אני נסעתי התקשרתי אל דימה שולקין, הוא בן זוגי ... דימה אמר לי לשלם 250 ₪ ועוד טיפ לנהג 20 ₪. אני נתתי לנהג 250 ₪ ללא 20 ₪... בדרך הביתה, לא רחוק מהבית, זרקתי את שקית האשפה, אותה שקית שלקחתי מהדירה..."

ש. תארי איך וכמה דקירות נעשו?

ת. דקירה ראשונה עשתה מרינה. היא ישבה בצד של יד ימינו ועשתה מספר דקירות לאזור בית החזה בחלק העליון. לאחר מכן אני עשיתי דקירה אחת באזור הצוואר בצד שמאל, דקירה אחת לצוואר ואצלי נשברה הסכין. אני זוכרת את הדקירות באזור החזה. סכין נשברה לי כי הייתה לו ידית חלשה. אצל מרינה הייתה סכין גדולה עם ידית שחורה. גם אצלי הייתה ידית שחורה.

ש. האם המנוח התנגד?

ת. לא. כי לפני שמרינה דקרה אותו פעם ראשונה היא כיסתה את פניו עם כרית קטנה שהייתה על המיטה ... המנוח זז אך לא התנגד. לאחר מכן מרינה דחפה אותו על הרצפה..." (ת/ה, כל השגיאות במקור - מ.ד.).

עינינו הרואות. אנה מוסרת את הודאתה כשהיא מפוכחת וממוקדת וברי שהיא מצויה היטב באופן בו בוצע הרצח. גרסתה ברורה בהירה ומשופעת בפרטים. בשחזור של מהלך הדברים היא מקפידה לדייק במסירת העובדות ותיאוריה יורדים לפרטים הקטנים ביותר. ניכר שהיא זוכרת היטב את שהתרחש בדירה, שלב אחרי שלב, כל פעולה וכל דיאלוג בינה לבין מרינה, כשהיא מיטבה להסביר מה עשתה כל אחת מהן בכל נקודת זמן. בנוסף היא מתארת את הדירה, משרטטת עבור חוקריה את מבנה הדירה וממקמת על גבי השרטוט חפצים ורהיטים שרלוונטיים לתאורה.

זו אף זו, גרסתה לאירועי ליל הרצח עולה בקנה אחד עם ממצאי הזירה, כאשר חלק מהממצאים הם בבחינת פרטים מוכמנים שנשזרו בהודאה. אעמוד בקצרה על כמה מהפרטים המשמעותיים יותר שאנה מסרה ונמצאו להם תימוכין בזירת האירוע ובחומר הראיות:

1. דקירת המנוח בצוואר ושבירת הלהב - אנה מסרה שכאשר דקרה את המנוח באזור הצוואר, הסכין שאחזה בה נשברה באופן שבו הלהב נותר בגופו של המנוח והידית נשארה בידה. ואכן, בגופו של המנוח באזור הצוואר נמצאה להב הסכין עליה סיפרה.

2. חניקת המנוח באמצעות שקית ניילון - אנה סיפרה כי לאחר שדקרו את המנוח ודחפו אותו מהמיטה, היא הביאה שקית ניילון שחורה מהמטבח ומרינה הלבישה את השקית על ראשו של המנוח וכיסתה את פניו, ואכן, המנוח נמצא כשראשו מכוסה בשקית ניילון שחורה ועל השקית נמצאו טבעיות אצבעותיה של מרינה. יצוין, שבחלק האחרון של ההודאה המתומצתת (ת/2) נרשם שאנה היא זו שהלבישה את השקית על ראשו של המנוח, אך בתמליל החקירה המלא (ת/2א'), כמו גם בשחזור (ת/3א'ו-ב') ואף במקום אחר בתחילת אותה ההודאה המתומצתת (ת/2), אנה מייחסת את החנק באמצעות השקית למרינה.

3. איסוף הראיות לתוך "שקית הראיות" והעלמתה מהדירה - החוקרים לא מצאו בדירה את הסכינים בהם בוצע הרצח ואף לא מצאו ראיות אחרות שנושאות את טביעות אצבעותיהן של הנאשמות (לבד משקית הניילון הנזכרת מעלה). הודאתה של אנה בדבר העלמת שקית הראיות היוותה הסבר ופתרון לתעלומה זו.

4. גניבת הטלויזיה מדירת המנוח - על הקיר בדירת המנוח נמצאו סימנים המעידים על תלישת הטלויזיה מהקיר (ת/17ג'), והטלויזיה עצמה אכן נמצאה בדירתן של הנאשמות (ת/46).

5. חיפוש בכליו של המנוח - אנה תיארה כיצד הפכו את חדרו של המנוח בחיפוש אחר כסף או חפצים בעלי ערך. כפי שניתן לראות היטב בתמונות המתעדות את הזירה (ת/24א'), הדירה אכן הייתה במצב של מהפכה ממש, שלהערכת החוקרים, מקורו בחיפוש שנעשה בארונו של המנוח ובחפציו.

6. הצתת הדירה - אנה סיפרה שמרינה שפכה משקה אלכוהולי בחדרו של המנוח ובעזרתו הציתה את הדירה והדברים תואמים לאמור בחו"ד המומחה שקבע כי ההצתה בוצעה ככל הנראה תוך שימוש בחומר אלכוהולי.

הנה כי כן, ניתוח ההודאה מוליך למסקנה, שלפנינו הודאה אותנטית וכנה שנמסרה מתוך זיכרון חרוט היטב של מעשה הרצח והפעולות שבוצעו בסמוך לו. להודאה נמצאו תימוכין רבים בחומר הראיות ולא מצאתי כל סיבה שלא להעניק לה את מלוא המשקל הראייתי.

עדוּתה של אנה בבית המשפט

בעמדה מאחורי דוכן העדים האריכה אנה וסיפרה על עברה, החל מילדותה באוקראינה, דרך כניסתה למעגל השוטה של זנות ואלכוהול וכלה בנסיבות הגעתה ארצה. לגופו של עניין ובכל הנוגע להתרחשויות בליל הרצח, מסרה גרסה מיתממת ומצמצמת, שבעיקרה מנסה להקטין את חלקה או את מודעותה למעשים, ביחס לגרסה הגלומה בהודאתה. ברם, יחד עם זאת, ליבת הגרסאות נותרה דומה עד מאוד ואותו גרעין מוצק של אמת נמצא בשתייהן.

למעשה, השוואה בין שתי גרסאותיה - במשטרה ובבית המשפט - מלמדת על שלושה שינויים או הבדלים מרכזיים: רמת שכרותה, המטרה שלשמה הגיעו לדירה וספק ביחס לאפשרות שדקרה בעצמה את המנוח. נעמוד על שינויים אלה אחד לאחד.

ראשית, ניתן דעתנו לנושא השכרות.

בעדותה ניסתה אנה להציג מצג, ולפיו הייתה כה שתויה בעת ביצוע הרצח, עד כי לא הייתה מודעת למעשיה ולא שלטה בהם. בנוסף, לאורך כל עדותה נשזרו אמירות בדבר היותה אלכוהוליסטית שנכנסת ויוצאת ממכוני גמילה חדשות לבקרים.

טענה זו, שכאמור הופיעה לראשונה בבית המשפט, ודומה שכל תכליתה לחלץ את אנה מההשלכות של הודאתה בביצוע הרצח ולמתן את מידת מעורבותה, נטענה מבלי שניתן שום הסבר לשיהוי מהותי בהעלאתה ולא-אזכורה בשלבי החקירה. מעבר לכך ובעיקר, מדובר בטענה עובדתית המחייבת הוכחה, אך ההגנה לא הציגה שום ראיות העשויות לתמוך בה ובמצב דברים זה, וודאי שלא ניתן לקבוע כי הנטל המונח על כתפי ההגנה הורם.

יחד עם זאת, טענת השכרות תידון להלן בהרחבה לגופה, ולמעשה, בשלב זה די בנימוקים הללו כדי לדחות את טענתה המאוחרת של אנה ביחס להיותה שתויה באופן קיצוני שהאפיל על יכולת הבחירה וההבנה שלה את המתרחש.

באשר לשאלת דקירתו של המנוח בידי אנה. בעדותה טענה אנה שהיא אינה בטוחה אם פגעה במנוח כשניסתה לדקור אותו. בתחילה אומנם העידה ש"את הסכין השנייה מרינה נתנה לי ואמרה שגם אני אדקור אותו ואני עשיתי את זה" (עמ' 114 לפרו'), אך כשנשאלה קונקרטיית כמה דקירות דקרה, השיבה תשובה מתחמקת באמרה: "אחת ואני גם לא בטוחה" (שם).

עדות זו עומדת בסתירה מוחלטת לתיאור המפורט שמסרה אנה בהודאתה אודות דקירת המנוח בצוואר ושבירת להב הסכין במהלך הדקירה. כאמור, לתיאור הדקירה כפי שזה נמסר בהודאה נמצא חיזוק משמעותי בראיות חיצוניות ולכן, ברי שהגרסה המקורית, דהיינו, הגרסה שמסרה בהודאה, היא זו המשקפת נאמנה את האופן שבו דקרה את המנוח והשוני בגרסאות אך נועד להפחיד ולגמד את חלקה במעשה הרצח.

ובאשר למטרה שלשמה הגיעו אל הדירה. בהודאתה במשטרה הסבירה אנה שמלכתחילה הגיעה לביתו של המנוח יחד עם מרינה כדי לגנוב את כספו (ת/א²'), הסבר המתיישב היטב עם העובדה שהנאשמות הביאו עמן סם מסוג אקסטזי, אותו הגניבו למשקה של המנוח. ואולם, בעדותה, שינתה טעמה והתעקשה שהגיעו אל המנוח כדי לספק לו שירותי זנות, ולמטרה זו בלבד. דא עקא, שלא הצליחה ליישב את התמיהה העולה מכך, שראתה את מרינה מגניבה את הסם למשקה של המנוח ובכל זאת לא ניסתה למנוע ממנה לעשות כן, או למצער, לנסות לברר עמה מדוע היא מנסה לסמם את המנוח כפי שהיה מצופה ממנה, אלמלא ידעה מראש על כוונתה של מרינה לעשות כן.

מניתוח ההבדלים שבין שתי הגרסאות, יוצא אפוא, כי הגרסה שמסרה אנה במשטרה נאמנה יותר למציאות ומשקפת באופן אוטנטי יותר את ההתרחשויות. גרסה זו, שנמסרה באופן ספונטני, סמוך למועד הרצח ומתוך תחושת אשם וחרטה, נהנית מהיגיון פנימי ומחוזקת בראיות חיצוניות, כשלעומתה הגרסה שמסרה בית המשפט נראית, כבר על פניה וגם כשהיא נבחנת לעומקה, כגרסה מיתממת שכל תכליתה הוא לצמצם את מעורבותה של אנה במעשה ולהציג אותה באור חיובי יותר.

תרגיל חקירה - ת/15

תרגיל חקירה משמעותי בוצע לאחר ששתי הנאשמות מסרו הודאותיהן, ואחרי שנערך ביניהן עימות. החוקרים הפגישו בין הנאשמות ברכב משטרתי, השאירו אותן לבדן והקליטו את השיחה ביניהן, ללא ידיעתן.

פעולה זו הניבה ראייה מכרעת שלא מותרת כל ספק ביחס למעורבות הנאשמות ברצח ומהווה חיזוק משמעותי לנכונות תוכן ההודאות שמסרו הנאשמות.

וידגש: השיחה המוקלטת התקיימה בהזדמנות הראשונה שהייתה לנאשמות להטיח האחת בשנייה האשמות, זו על הפללתה של זו. ההיגיון וניסיון החיים מחייבים כי כך ינהג מי שהופלל בידי חברו והואשם במעשים שלא ביצע. בעיקר כך היה מצופה ממרינה שצפתה בשחזור וראתה כיצד תוארה על ידי אנה כיוזמת ודומיננטית ומי שהייתה הרוח החיה באירוע. ברם, בפועל בשיחה שהוקלטה נשמעו הנאשמות מפויסות ותחת החלפת האשמות הדדיות, כל אחת מהן ניסתה להסביר מדוע ובאילו נסיבות הודתה.

מהשיחה עולה בבירור שהנאשמות שלמות עם התיאור שמסרה אנה אודות השתלשלות האירועים בליל הרצח. מרינה לא כועסת ואנה לא מתנצלת ולא מסבירה. אדרבא, הכעס וההסברים נסובו סביב הנאמנות שהופרה בכך שאנה סיפרה ושחזרה גם את חלקה של מרינה ולא הסתפקה בתיאור פעולותיה שלה.

כדי להעביר את תחושת האוטנטיות העולה למקרא תמלול השיחה בחרתי להביא את חילופי הדברים הרלוונטיים כלשונם:

"אנה: נו מת את חושבת על העימות?"

מרינה: אני לא סיפרתי להם כלום, אני סיפרתי רק על עצמי ככה זה, אנה. אבל הם פיצחו אותי [סלנג: ע"פ החוקר - הוציאו ממני את האמת]

אנה: הם הראו לי מסמך על כך שפיצחו (כך במקור מ.ד.).

...

אנה: "האם הבנת מה שאמרתי שם..."

מרינה: הם הראו לי קלטת... חשבו שאני יספר להם הכול. אני סיפרתי להם את החלק שלי, אמרתי שלא אדבר בשם של אף אחד, שתקתי עד לרגע שראיתי את הקלטת.

אנה: מה הטעם... יוצא שאני...

מרינה: אני לא רוצה לריב... שם שלך...

אנה: כי אמרו לי ככה: "תספרי לי מי עשה ומה עשה..." אמרו לי " תספרי לי מה היא עשתה ומה את עשית, איך הכל היה". ... אז תסלחי לי... אני אמרתי איך הכל היה

מרינה: גם לי אמרו כך, ואני דיברתי רק על עצמי

אנה: אז תסלחי לי

מרינה: אף אחד לא אשם, זה מקרה מצער

....

אנה: את יודעת מה אני רוצה להגיד לך? רק על תכעסי עלי, שאני סיפרתי הכל. את יודעת מה אני רוצה להגיד לך. לספר את האמת בכנות, זה יקל על העונש. ואם יהיה עו"ד טוב זה יכול להפחית לנו.

מרינה: להפחית את העבירה אבל לא את תקופת המאסר

אנה: עם עו"ד טוב זה יכול להפחית.

מרינה: אז היית צריכה לדבר על עצמך ולא עליי. ...על מה יש לכעוס.... " (ת/15 עמ' 1-2)

דברים אלה הם כמסמרות נטועים.

לסיום הפרק, לא למותר לתאר כיצד בהמשך השיחה דיברו הנאשמות בקור רוח ובאופן מחושב על אורך המאסר הצפוי להן ועל דרכים אפשריות להפחית את התקופה. דיאלוג ספונטני זה אודות הדין שייגזר עליהן מצביע על השלמה מצד הנאשמות עם כך שהן צפויות להיענש על הרצח שביצעו, וזאת בייחוד לאור העובדה שהוא נעדר כל נימה של מירמור, כעס או תסכול, כפי שמתחייב במצב בו מיוחסים לאדם מעשים שלא עשה והוא מופלל על לא עוול בכפו.

קביעת העובדות

חלקי הפסיפס הראייתי, ובמרכזם הודאת אנה והשחזור שערכה, מרכיבים תמונה ברורה של השתלשלות האירועים בליל הרצח ושל הרקע לאירועים אלה.

את קווי המתאר של התשתית העובדתית שהוכחה, בין בראיות ישירות ובין בדרך של הסקת מסקנות, ניתן לשרטט באופן הבא:

תחילתה של פרשת הרצח שלפנינו בתכנון של הנאשמות לגנוב מהמנוח כסף, אשר על פי חשדן היה מצוי בדירתו. לשם קידום התוכנית והקשר קבעה אנה פגישה עם המנוח בדירה וסיכמה עמו שתגיע יחד עם חברה ושתייהן תספקנה לו

שירותי מין בעבור תשלום. בהתאם לתוכנית, הגיעו הנאשמות ביום 26.12.11 לדירה, כשהן מצוידות בסם מסוג אקסטזי. המנוח, שציפה לבואן הכניסן לדירה ואף כיבד אותן במשקאות אלכוהוליים. הנאשמות ניצלו את ההזדמנות וכאשר אנה הסיחה את דעתו של המנוח, מרינה הכניסה את הסם למשקה ששתה, מבלי שהבחין בכך.

סמוך לאחר מכן, מרכז ההתרחשות הועתק לחדר השינה, אך בטרם התרחש אקט מיני ומסיבה שאינה ברורה לחלוטין, הביאה מרינה מהמטבח שני סכינים. הנאשמות הניחו כרית על פניו של המנוח והחלו לדקור אותו יחד. אנה נעצה את הסכין הקטן יותר, בו השתמשה, באזור הצוואר של המנוח והלהב נשבר ונותר בצווארו בעוד שהידיט נשארה בידה. בסה"כ דקרו הנאשמות את המנוח תשע פעמים. לאחר שפרק הדקירות הסתיים, הביאה אנה מהמטבח שקית ניילון ומרינה הליבישה את השקית על ראשו של המנוח והידקה אותה סביב צווארו. לאחר מכן, דחפו הנאשמות (או מי מהן) את המנוח מהמיטה והפילו אותו לרצפה.

בשלב זה, החלו לחפש בחפציו ובבגדיו כסף, כשהן משאירות אחריהן מהפכה של ממש. את הכסף שמצאו חילקו ביניהן ואת הטלוויזיה, שהייתה קבועה על הקיר בסלון, תלשו מהקיר כדי לקחת עמן. בהמשך, החליטו הנאשמות להעלים מהדירה כל ראייה שעשויה לקשור אותן לרצח ולהפילין. לשם כך אספו את הסכינים, את הכוסות והבקבוקים מהם שתו ואת שני מכשירי הטלפון הסלולריים של המנוח, שבאמצעותם חשדו שהתקשר לאנה. את כל הראיות הניחו בשקית אחת. טרם עזבן את הדירה, שפכו מאחד הבקבוקים משקה אלכוהולי בחדרו של המנוח והציתו את הדירה.

בסופו של דבר, הנאשמות יצאו מהדירה כשבידיהן הכסף שגנבו מהמנוח, הטלוויזיה והשקית עם הראיות. הן עצרו מונית והחלו לעשות דרכן חזרה לביתן באשדוד. במהלך הנסיעה התווכחו עם הנהג על דמי הנסיעה הראויים ואף התקשרו לגאריק ונתנו לו לדבר עם הנהג ולהסדיר את העניין. כשהגיעו לשכונת מגוריהן, נפטרה אנה משקית הראיות וזרקה אותה בפח אשפה מרוחק מדירתן.

ביצוע העבירות בצוותא חדא

קביעות עובדתיות אלה ביחס למעורבות שתי הנאשמות בתכנון הגניבה ובמעשה הרצח עצמו מוליכות, בין היתר, למסקנה ברורה בדבר ביצוע העבירות בצוותא חדא, במשמעות ההגדרה של מבצעים בצוותא בסעיף 29(ב) לחוק העונשין. ודוק: מושכלות ראשונים הם שאין צורך לקבוע מה היה חלקה המדויק של אחת מהנאשמות במעשה ודי בעובדות שנקבעו ובהן תכנון הקשר, דקירות הסכין שבוצעו בידי שתיהן ושיתוף הפעולה המלא כדי לקבוע כי העבירות כולן בוצעו בצוותא.

וידגש: בין אם גרימת מותו של המנוח הייתה חלק מהתכנון המקורי ובין אם ההחלטה התגבשה בדירה וסמוך למעשה הרצח, הרי שפעולותיהן ואופן גרימת מות המנוח מלמדים, לכל הפחות, על שותפות ספונטנית ביניהן (לעניין זה ראה: ע"פ 2247/10, ימיני נ' מדינת ישראל, פסקה 22 והאסמכתאות שם, ניתן ב-12.01.11).

טענות ההגנה

הטענה בדבר שימוש באמצעי פסול בחקירה ופגיעה בזכות ההיוועצות

כאמור, טענת ההגנה העיקרית ביחס להודאתה של מרינה היא, שההודאה נגבתה תוך פגיעה בזכותה להיוועץ עם עורך דין ולאחר שימוש באמצעי פסול בחקירה. היות ואין כל מחלוקת עובדתית על כך שמרינה מסרה את הודאתה לאחר שנועצה בעורך דין, מתמקדת טענת הגנה בעיכוב זכותה של מרינה להיפגש עם עורך דין ובהלך הרוח בחקירה, אשר לטעמה נועד לשבור את רוחה של מרינה ולערער את אמונה בסנגור הציבורי שמונה לה.

הלכה למעשה, תכליתן של טענות אלה בשכנוע בית המשפט שלא ליתן משקל ראייתי משמעותי להודאת מרינה. ולכן, בשלב זה של הכרעת הדין, לאחר שניתחתי את ראיות התביעה ובכללן את הודאות הנאשמות ומצאתי כי הודאתה של אנה היא זו שמהווה בריח תיכון לקביעת העובדות, דומה שהעיסוק וההכרעה בטענות ההגנה בדבר שימוש באמצעי פסול בחקירה ופגיעה בזכות ההיוועצות הופכים לתיאורטיים ולמעשה מתייתרים.

למעלה מן הצורך, אציין בקליפת האגוז, כי בכל הנוגע לעיכוב זכותה של מרינה להיפגש עם עורך דין לאחר שהוחשדה בעבירת הרצח, מקובל עלי הסברו של סנ"צ דאודי, כפי שזה הובא בהרחבה לעיל, בפרק העוסק חקירתה של מרינה. לא בכדי ניתנה בידי ראש צוות חקירה סמכות בדין לעכב פגישה של חשוד עם בא כוחו והסברו של סנ"צ דאודי הניח את דעתי שבמקרה זה צרכי החקירה והחשש מהעלמת ראיות ומבריחה של חשודים הם שעמדו לנגד עיניו כאשר עיכב את פגישתה של מרינה עם עורך דין.

את טענת ההגנה בדבר שימוש באמצעי חקירה פסול ניתן לסכם בתמצית בכך, שהחוקרים ניסו להניא את מרינה מלהתייעץ עם עורך דינה, תוך שהם משחירים את פני הסנגורים הציבוריים ומערערים את אמונה בסנגור שמונה לה. מבלי להיכנס לעובי הקורה ולבחון האם בעניינו עלתה התנהגות החוקרים כדי שימוש באמצעי פסול בחקירה והאם התנהגותם השפיעה על רצונה החופשי של מרינה למסור הודאה, אעיר, כי על פני הדברים יש להצר על כך שלא כל החוקרים הפנימו את העובדה שפרקטיקה מסוג זה כבר הוכרה כפסולה בע"פ 1301/06, **עזבון המנוח יוני אלזם ז"ל נ' מדינת ישראל**, סג(2) 177. אולם, כפי שציינתי, טענות הגנה אלה בשלב בו אנו מצויים בהכרעת הדין, אינן בעלות נפקות מעשית ואין צורך להכריע בהן.

הטענה לתחולת סייג של שכרות

בסיכומיה טענה ההגנה לתחולתו של סייג השכרות על שתי הנאשמות.

טענת ההגנה בהקשר זה היא, שהנאשמות ביצעו את הרצח בהשפעת שכרותן ומשכך לא נתגבש אצלן יסוד נפשי של כוונה הדרוש לשם הרשעה בעבירת הרצח. נפנה אפוא לבחינת הטענה.

סייג השכרות קבוע בסעיף 34ט לחוק העונשין וזו לשונו:

שכרות (א) לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה במצב של שכרות שנגרמה שלא בהתנהגותו הנשלטת או שלא מדעתו.

(ב) עשה אדם מעשה במצב של שכרות והוא גרם למצב זה בהתנהגותו הנשלטת ומדעת, רואים אותו כמי שעשה את המעשה במחשבה פלילית, אם העבירה היא של התנהגות, או באדישות אם העבירה מותנית גם בתוצאה.

(ג) גרם אדם למצב השכרות כדי לעבור בו את העבירה, רואים אותו כמי שעבר אותה במחשבה פלילית אם היא עבירה של התנהגות, או בכוונה אם היא מותנית גם בתוצאה.

(ד) בסעיף זה, "מצב של שכרות" - מצב שבו נמצא אדם בהשפעת חומר אלכוהולי, סם מסוכן או גורם מסמם אחר, ועקב כך הוא היה חסר יכולת של ממש, בשעת המעשה, להבין את אשר עשה או את הפסול שבמעשהו, או להימנע מעשיית המעשה.

(ה) סעיפים קטנים (א), (ב) ו-(ג) חלים גם על מי שלא היה חסר יכולת כאמור בסעיף קטן (ד), אך עקב שכרות חלקית לא היה מודע, בשעת מעשה, לפרט מפרטי העבירה"

סעיף 34 לחוק קובע: "חזקה על מעשה שנעשה בתנאים שאין בהם סייג לאחריות פלילית". חזקה זו מטילה את נטל להוכחת מצב השכרות ולקיומם של התנאים הנדרשים לשם החלת סייג השכרות על כתפי הנאשם. אם הניח הנאשם תשתית ראייתית מספיקה כדי לעורר ספק סביר בדבר התקיימותו של הסייג, יחול סעיף 34 כב(ב) לחוק, ולפיו "התעורר ספק סביר שמא קיים סייג לאחריות פלילית, והספק לא הוסר, יחול הסייג".

כתנאי מקדמי לתחולת סייג השכרות, על שלושת סעיפיו הקטנים, על הטוען לו להראות כי בעת ביצוע העבירות הוא אכן היה נתון ב"מצב של שכרות", כהגדרתו בס"ק (ד). ודוק: לא כל מי ששתה לשכרה נחשב כמי שנמצא ב"מצב של שכרות", וכדי להיכנס לד' אמותיה של הגדרה זו, נדרשים להתקיים בנאשם בעת ביצוע העבירה שלושת התנאים המצטברים הבאים:

א. היותו של הנאשם נתון תחת השפעת אלכוהול או סם בעת ביצוע העבירה.

ב. התקיימות אחת מהחלופות: 1. חוסר יכולת של ממש להבין את המעשה

2. חוסר יכולת להבין את הפסול במעשה.

3. חוסר יכולת להימנע מעשיית המעשה.

ג. קשר סיבתי בין החומר המשכר לבין אחת החלופות.

בע"פ 7164/10, ג'אן נ' מד"י, ניתח בית המשפט בהרחבה את סייג השכרות, עמד על מהותו, גבולותיו והדרכים להוכחתו. וכך נאמר בפסק הדין:

"אין חולק כי המערער היה נתון להשפעת אלכוהול בעת התרחשות האירועים. השוטרים שעצרו את המערער בתום המרדף, סברו שהיה שרוי בגילופין, והדבר מצא ביטוי בדוחות הפעולה של שניים מהם ... ברם, בכך לא סגי, מאחר שהיה על המערער להראות כי נתקיימו בו כל שלושת התנאים המצטברים שפורטו לעיל. כך, לדוגמה, בעובדה שבדמו של המערער נמצא ריכוז אלכוהול, לא די כדי להגיע למסקנה כי פעל "במצב של שכרות" ויפיים לענייננו

דברי השופט א' לוי בעניין טיקמן (שם, פסקה 13):
"... ממצא לפיו בדמו של המבצע נמצא חומר משכר, יהא ריכוזו גבוה כאשר יהא, אינה מובילה מיניה וביה למסקנה כי הוא פעל במצב של שכרות. הסתפקות בראיה זו לבדה משמעותה היא זניחת הדרישה לקשר סיבתי בין צריכת החומר המשכר לבין השפעתו על תפקודו של הנאשם. מוכן אני להניח, כי כאשר בדמו של המבצע נמצא ריכוז גבוה במיוחד של חומר משכר - וכך אניח לגבי המערער שבפנינו - כי אז ניתן לצאת מנקודת מוצא שלצריכתו של החומר המשכר נלוותה גם השפעה כלשהי על תפקודו. אולם, כאמור, גם בהשפעה זו לא די, וכדי לחסות בצילה של הגנת השכרות על הטוען לתחולתה להראות כי לחומר המשכר הייתה השפעה של ממש על תודעתו והבנתו או על יכולתו לשלוט במעשיו. מסקנה זו מקבלת משנה תוקף, לאור העובדה כי השפעתם של המשקאות המשכרים היא אינדיבידואלית לכל אדם, והשפעתה תלויה במגוון של משתנים, בהם גם הרגלו בצריכתם של חומרים אלה, נתונים גנטיים אישיים, ועוד...

ובדומה, נאמר בעניין זלנצקי:

"ברם, בכך אין די, שכן גם אם אמנם הייתה בדמו של המערער רמה גבוהה של אלכוהול בעת ביצוע מעשה העבירה, אין הדבר מוביל מיניה וביה למסקנה כי ביצע את העבירה במצב של שכרות או של שכרות חלקית (שם, פסקה 46)."
על מנת להכריע בשאלה האם הנאשם הגיע למצב של שכרות ולתנאים המצטברים הנדרשים כדי לשלול את יסוד הכוונה, הציבה הפסיקה שורה של אינדיקציות ראייתיות כמו: עדויות לגבי כמויות האלכוהול ששתה הנאשם או לגבי סימני שכרות בנאשם; עדויות מומחים לגבי מצב שכרות הנאשם על פי בדיקת דמו ונתוני האישיים; פעולות שביצע הנאשם והצהרות שהשמיע במהלך האירוע ובסמוך לפניו ולאחריו; זכרונו של הנאשם את הפרטים הנוגעים לביצוע העבירה...

.....

מהפסיקה עולה כי "לא בנקל יקבע בית המשפט שהנאשם היה במצב של שכרות חלקית, בגינה לא צפה את תוצאות מעשיו, ובעקבות כך לא גיבש את הכוונה הנדרשת בהגדרת העבירה" (עניין סטקלר בפסקה 64 לפסק דינה של השופטת ארבל).
הרף הנדרש בפסיקה לשם הכרה במצב של שכרות הוא רף גבוה עד-אין-גבוה, ואנו מוצאים בפסיקה דחייה של טענה לתחולת סייג השכרות והרשעה אפילו בעבירה החמורה של רצח בכוונה תחילה, גם במצבים בהם הוכח ש"רמת שכרותו של המערער הייתה גבוהה ועמוקה" (עניין אבליים, בעמ' 190), שהיה תחת השפעת אלכוהול ומעצוריו הנפשיים התרופפו (עניין זלנצקי), שהיה "שתוי לחלוטין ואחוז סחרחרת" (עניין רומנצקו), שהיה "שיכור מאוד בעת ביצוע המעשה" ותואר על ידי שוטרים ועדים כמי שהיה "במצב מסטול לגמרי, שיכור מסריח, מזיע, רואים דבר כזה רק בסרטים" (עניין סטקלר פסקאות 66-67 לפסק דינה של השופטת ארבל). ברי כי מדיניות משפטית עומדת מאחורי רף גבוה זה..." (פסקאות 13 ו-14 לפסק הדין).

ומן הכלל אל הפרט.

בענייננו, ההגנה לא הניחה שום תשתית ראייתית להוכחת שכרותן של הנאשמות בעת שביצעו את מעשה הרצח. כך שלמעשה, שכרות שכזאת, ככל שהייתה, נלמדת מפיהן של הנאשמות בלבד בלי שנמצאו לה כל תימוכין. וביתר פירוט.

בסיכומיהם עתרו הסנגורים לראות בעדות בני זוגן של הנאשמות, דימה וגאריק שולקין, משום תימוכין לגרסת הנאשמות ביחס לשכרותן. ואולם, בחינת עדותם של בני הזוג הופכת את עתירת ההגנה לחרב פיפיות, שכן גם גאריק וגם דימה העידו שבלייל הרצח, סמוך לשעה בה עזבו הנאשמות את הבית, ישבו ארבעתם יחד לאכול ארוחת ערב ובארוחה זו או לאחריה לא ארע שום דבר חריג (עמ' 58 ועמ' 75 לפרו'). אף אחד מהם לא נשאל ולא סיפר דבר אודות שתית אלכוהול מופרזת או שתית אלכוהול בכלל עובר ליציאת הנאשמת מהבית.

בהקשר זה לא למותר לציין, כי גם עת/3 אנדרי מוסקוביץ, שהיה הנהג שהסיע את הנאשמות בליל הרצח לביתו של המנוח, מסר בעדותו שלא הבחין בשום התנהגות חריגה אצל הנאשמות והתנהגותן הייתה רגילה.

בניסיון להרים את נטל ההוכחה המונח על כתפיה, הוסיפה ההגנה וטענה שאנה הינה אלכוהוליסטית אשר במשך השנים התאשפזה שוב ושוב במוסדות גמילה ולכן, לא ניתן לראות בה כמי שבחרת לשתות אלכוהול ובאופן פרטני יותר, כמי שהכניסה עצמה למצב של שכרות במודע ובפעולה רצונית.

דא עקא, שגם טענה זו נטענה בעלמא וזולת עדותה של אנה עצמה, לא הוצגו שום ראיות לביסוסה. אמנם, הדברים באו לידי ביטוי בשתי חוות הדעת שהגישה ההגנה ביחס לאנה, אך מחברי הדוחות, הגב' לבנקרון וד"ר רסובסקי, העידו שניהם, כי למדו על עברה של אנה מפיה וגם בפניהם מעולם לא הוצגו מסמכים כלשהם שיכולים לתמוך בדבריה אודות עברה.

מן העבר השני, דווקא בגרסאותיהן של הנאשמות ניתן למצוא אינדיקציות רבות לכך, שבעת ביצוע מעשה הרצח ואף לפניו ולאחריו הייתה בהן מודעות מלאה למעשיהן. רוצה לומר, סקירת הפעולות שביצעו הנאשמות מלמדת על מחשבה ותכנון ומוליכה למסקנה בדבר פיכותן ומודעותן למעשה ולתוצאתו, וזאת על-פי כל אמות המידה שנקבעו בפסיקה לבחינת טענת השכרות והשפעתה על מודעות העושה למעשיו. לשם הדגמה נבחן כמה ממעשי הנאשמות, לפי סדרן כרונולוגי, מהרגע בו עזבו את ביתן באשדוד ועד ששבו אליו לאחר הרצח:

ונתחיל מהתחלה. את דרכן לבית המנוח עשו הנאשמות במונית. בעדותן, סיפרו שתיהן כי שיקרו לנהג שהסיע אותן מאשדוד לתל אביב משום שרצו להסתיר ממנו שקבעו עם לקוח. מעבר לכך, לא הסתפקו בשקר המילולי וביקשו ממנו להוריד אותן במרחק מה מביתו של המנוח כדי שלא יוכל לדעת לאן פניהן מועדות. מהמקום בו ירדו המשיכו ללכת באופן עצמאי עד שהגיעו לדירה.

כך גם האופן בו בוצע הרצח, לרבות ההחלטות שקיבלו הנאשמות במהלכו, מעיד על תכנון ועל מחשבה מפוקחת. מרגע כניסתן לדירה ולאורך כל האירוע הן פעלו בשיתוף פעולה מלא: אנה הסיחה את דעת המנוח בעוד שמרינה הכניסה לכוסו, בכחש, סם מסוג אקסטזי בו הצטיידו מראש. לאחר מכן, הניחו כרית על ראשו, דקרו אותו בשני סכינים ולאחר שהבחינו שהוא עדיין מגלה סימני חיים, החליטו שהן חייבות לסיים את שהתחילו ולהביא למותו ולשם כך לקחו שקית ניילון ובאמצעותה ביצעו פעולות המתה נוספת וחנקו אותו. הכל כדי להבטיח ולוודא את מותו.

גם בשלב הבא פעלו באופן רציונאלי ומודע, כאשר חיפשו בדירה ובבגדי המנוח כסף. את הכסף חילקו ביניהן בקור רוח

ובאדישות, כשהן עדיין בדירה במרחק לא רב מהמנוח, שהתבוסס אותה עת בדמו כשהוא דקור וחנוק בשקיות הניילון.

את נקודת השיא של המודעות וקור הרוח בהן פעלו הנאשמות, ניתן לראות בהחלטתן לאסוף ולקחת עמן מהדירה כל ראייה העלולה להפילן ואף להצית את הדירה כדי להשמיד כל בדל ראייה שאולי הותירו אחריהן.

מצב הפיכחון והמודעות ניכר גם בהתנהלותן של הנאשמות לאחר שעזבו את הדירה, כמבואר: סמוך לשעה 2:00 לפנות בוקר הן שמו פעמיהן חזרה לביתן באשדוד במונית, כשהשקית עם הראיות והטלוויזיה שפירקו מהדירה עמן. בדרך התמקחו עם נהג המונית על דמי הנסיעה ואף התקשרו לדימה כדי שינהל עמו מו"מ על המחיר הגבוה שדרש. כשהגיעו ליעדן התרחקו מעט ונפטרו מהשקית עם הראיות לאחר שהשליכו אותה לפח מרוחק. ראייה נוספת למצבן מצויה בעובדה שבחקירתה במשטרה, חמישה ימים לאחר מכן, זכרה מרינה את המקום המדויק בו זרקו את השקית ואף ציירה לחוקרים מפה מאולתרת של בה ציינה את מיקום הפח.

דוגמאות אלה מצביעות בבירור על מעשים שנעשו מתוך החלטה ושיקול דעת ומתוך הבנה ומודעות למהותם. לכן, גם אם נניח כי בשעת הרצח נמצא בדמן של הנאשמות ריכוז גבוה של אלכוהול, הראיות מצביעות על כך שלא היה בשכרות כדי להשפיע כהוא זה על תודעתן, על הבנתן או על יכולתן לשלוט במעשיהן.

היוצא הוא אפוא, שההגנה לא עברה את המשוכה הראשונה להוכחת סייג השכרות, דהיינו, לא הוכיחה שהנאשמות פעלו "במצב של שכרות", כמשמעותו של מצב זה על פי אמות המידה שנקבעו בפסיקה. אשר על כן, ברי, כי סייג השכרות אינו חל בענייננו וטענת הגנה זו נדחית.

ענישה מופחתת - סעיף 300א(ג) לחוק

טענה אחרונה בפי הסנגורים היא הטענה לתחולתו של סעיף 300א(ג) לחוק, שכותרתו "ענישה מופחתת". מבלי להיכנס לשאלה אם מותר או נכון היה להעלות טענה זו, שמעצם טיבה שייכת לשלב גזירת הדין, בשלב זה בו טרם הוכרע דינן של הנאשמות, עמדתי היא כי גם לגופה, דין הטענה להידחות. ואבאר.

סעיף 300א(ג) קובע חריג לגזירת עונש החובה המוטל עפ"י החוק על מי שהורשע בעבירת רצח, וזו לשונו:

"על אף האמור בסעיף 300, ניתן להטיל עונש קל מהקבוע בו, אם נעברה העבירה באחד מאלה:

...

(ג) **כשהנאשם היה נתון במצב של מצוקה נפשית קשה, עקב התעללות חמורה ומתמשכת בו או בבן משפחתו, בידי מי שהנאשם גרם למותו.**

על מהותו של חריג זה עמד ביהמ"ש העליון בע"פ 5413/97, דימיטרי זורבליוב נ' מדינת ישראל, נה (2) 541:

"תכליתם של סעיף 300 של חוק העונשין ושל עונש המאסר שקבע המחוקק לצדן של העבירות לפי סעיף משנה (א) הייתה לבטא את קדושתם של החיים כערך עליון ולהתריע באוזני הכול כי מי שיעבור על איסור זה של "לא תרצח", יצטרך לשלם על כך בשלילת

חירותו לתמיד. סעיף 300 מבטא את הצורך לתת מענה למקרה החריג, כאשר גם אם אין מנוס מלהטביע על מצחו של העברין את אות "הרוצח", אף שמעשה ההמתה אירע במצב של דחק קיצוני, עלולה גזירתו של מאסר עולם לנאשם מסוג זה לטעת בלב תחושה של אי-צדק מסוים, ועל-כן תר המחוקק אחר מוצא שיאפשר בנסיבות אלו לגזור עונש קל יותר מעונש החובה.

בע"פ 4419/95 חדד נ' מדינת ישראל [13], בעמ' 767, הביע כבוד השופט קדמי, בהתייחסו לסעיף 300א, את הדעה כי זוהי הוראה המבטאת למעשה "...התחשבות בגילוי מיוחד של 'קניטור', שאין בכוחו - על-פי ההלכה הפסוקה - כדי להפחית את חומרת העבירה מרצח להריגה". השופט קדמי גם טרח להבהיר כי "מן הראוי ליישם הוראה זו בזהירות מרובה ובמקרים נדירים בלבד, בלי לשכוח שאפילו הוכח 'קניטור' כמשמעותו בסעיף 301(א) לחוק העונשין, לא היה בכוחו אלא להביא לכך שהעונש המרבי שהממית צפוי לו יעמוד 'רק' על עשרים שנות מאסר" (שם, בעמ' 767).

במקרה שלפנינו, טענו הסנגורים, בלשון רפה ומבלי להניח כל תשתית ראייתית מתאימה, שנסיבות חייהן הקשות של הנאשמות גרמו להתדרדרותן לעיסוק בזנות ולשימוש באלכוהול, ובסופו של דבר, אף הובילו אותן לביצוע הרצח.

לביסוס הטענה הגישו שתי חוות דעת של שני מומחים, האחת - חוות דעת של מומחית בתחום עבירות סחר בנשים ועיסוק בזנות, והשנייה - חוות דעת פסיכולוגית.

בקצירת האומר אציין, כי חוות הדעת הראשונה עליה חתומה הגברת נעמי לבנקרון, הינה חוות דעת תיאורטית שאינה קשורה כלל למערך העובדתי-ראייתי של המקרה שלפנינו והמסקנות שהוסקו בה, ככל שאלה מתייחסות להלך הנפש של הנאשמות, אינן נמצאות כלל בתחום מומחיותה של עורכת חוות הדעת. כמו כן, המומחית ניזונה אך ורק מהסיפורים שסיפרו לה הנאשמות על חייהן עובר לביצוע העבירה ולא הובאה בפניה כל ראיה שעשויה לתמוך באותם הסיפורים.

חוות דעתו של הפסיכולוג, ד"ר אורי רסובסקי, מבוססת גם היא על דברי הנאשמות בלבד, ואין בה כל התמודדות או התייחסות לחומר הראיות נשוא המקרה שלפנינו. למעשה, חוות הדעת מפרטת את ממצאי האבחון שערך ד"ר רסובסקי באשר למצבן הנפשי במועד האבחון, דהיינו, חודשים לאחר מעצרו, ומטבע הדברים, אין בה כדי ללמדנו אודות מצבן בעת ביצוע העבירה. בעדותו, אמר המומחה מפורשות כי הוא אינו יכול לקבוע, האם כאשר ביצעו את העבירה היו הנאשמות במצב בו לא הבינו את הפסול שבמעשיהן ועמדתו ביחס למצוקה בה היו בעת הרלוונטית, כאשר ביצעו את העבירה, היא תוצר של הסקת מסקנות, הא ותו לא.

במצב דברים זה ברי כי חוות הדעת אינן מהוות תשתית ראייתית מספקת לקביעה ששתי הנאשמות היו ב"מצב של מצוקה נפשית קשה" בעת ביצוע העבירה. ומכל מקום, גם אם היינו מקבלים את עמדת המומחים וקובעים שהנאשמות היו במצוקה נפשית בעת הרלוונטית, עדיין אין חולק על כך, שהמנוח מעולם לא פגע בהן (את מרינה הוא אפילו לא הכיר) ולא היה לו שום קשר למצבן הנפשי. בהקשר זה יש לציין, שלא נעשה כל ניסיון רציני מצד ההגנה להסביר מדוע עלינו להניח שהנאשמות הפנו את הכעסים שהצטברו בהן משך שנים דווקא כלפי המנוח, או מדוע הגיעו לנקודת שבר, בה איבדו שליטה על מעשיהן, דווקא ביום הרצח.

סיכומו של עניין, לא הוכח שהנאשמות היו נתונות "במצוקה נפשית חמורה", וודאי שלא עקב "התעללות חמורה ומתמשכת" מצדו של המנוח. משלא הונחה התשתית הראייתית הבסיסית הדרושה כדי ליהנות מהוראות סעיף 300א(ג) חוק, הרי שדין הטענה להידחות.

עבירת הרצח

עבירת הרצח קבועה בסעיף 300א(א) לחוק לאמור:

העושה אחת מאלה יאשם ברצח ודינו - מאסר עולם ועונש זה בלבד:

(1) גורם במזיד, במעשה או במחדל אסורים, למותו של אביו, אמו, סבו או סבתו;

(2) גורם בכוונה תחילה למותו של אדם;

(3) גורם במזיד למותו של אדם תוך ביצוע עבירה או תוך הכנות לביצועה או כדי להקל על ביצועה;

(4) גורם למותו של אדם כשנעברה עבירה אחרת, כדי להבטיח לעצמו, או למי שהשתתף בביצוע אותה עבירה, בריחה או הימלטות מעונש."

עתירת התביעה בסיכומיה הייתה כי בית המשפט ירשיע את הנאשמות בשלוש החלופות האחרונות של העבירה, דהיינו, בסעיפים 300א(2), 300א(3), 300א(4).

נבחן את התקיימות יסודות העבירה על חלופותיה הרלוונטיות בענייננו.

רצח בכוונה תחילה (סעיף 300א(2))

סעיף 301 לחוק העונשין מגדיר מהי אותה "כונה תחילה" הנדרשת לשם הרשעה בעבירה זו, ולפיו כוונה תחילה מיוחסת למי שהחליט להמית אדם "והמיתו בדם קר, בלי שקדמה התגרות בתכוף למעשה, בנסיבות שבהן יכול לחשוב ולהבין את תוצאות מעשיו, ולאחר שהכין עצמו להמית אותו או שהכין מכשיר שבו המית אותו".

כמו כן, בסעיף 301ג) נקבע כי: "כדי להוכיח כונה תחילה, אין צורך להראות שהנאשם היה שרוי בהלך נפש מסוים במשך זמן פלוני, או תוך תקופה פלונית שלפני ביצוע העבירה, או שהמכשיר שבו בוצעה הוכן בזמן פלוני שלפני המעשה."

הלכה למעשה, יסוד הכוונה תחילה בנוי משלושה מרכיבים מצטברים שעל התביעה להוכיחם: החלטה להמית, הכנה, והעדר קינטור.

בית המשפט העליון עמד לא אחת על פרשנות היסוד הנפשי המיוחד לעבירה זו. בע"פ 2948/03, **אולג ברזובסקי נ'**

"החלטה להמית עניינה יסוד נפשי שבבסיסו חזות מראש של אפשרות התרחשותה של תוצאה קטלנית, ורצון כי היא תתממש. זוהי מחשבה פלילית מיוחדת אשר להוכחתה נעזרים בחזקה כי אדם מתכוון, דרך כלל, לתוצאות הטבעיות הנובעות מהתנהגותו. הנחה זו ניתנת לסתירה על ידי הנאשם, ואם אין בראיות כדי להצביע על כוונה אפשרית אחרת, הנחה היא כי מי שגרם למותו של אדם על ידי מעשה אשר על פי טיבו מיועד לגרום לתוצאה קטלנית גם התכוון בלבו להביא לתוצאה טבעית זו, הנובעת ממעשהו. יסוד ההכנה שבסעיף 301 לחוק הוא יסוד פיזי טהור שעניינו הכנה למעשה המתה, ובכלל זה הכנה של מכשיר המיועד לביצוע מעשה ההמתה. לעתים קרובות, ההחלטה להמית ומעשה ההכנה שלובים זה בזה; ואחרון, נדרש העדר קינטור קודם למעשה ההמתה, קרי: העדר התגרות בתכופ לפני ההמתה, אשר הביאה לכך שהנאשם לא יכול לחשוב ולהבין את תוצאות מעשיו. יסוד הקנטור טומן בחובו מבחן משולב - סובייקטיבי ואובייקטיבי. הפן הסובייקטיבי עונה לשאלה האם התנהגותו המתגרה של הקרבן השפיעה על הנאשם במידה כזו שגרמה לו לאובדן שליטה עצמית עד כדי כך שלא יכול היה לחשוב ולהבין את תוצאות מעשיו; ואילו המבחן האובייקטיבי עונה לשאלה האם אדם מן היישוב במצבו של הנאשם המסוים היה עלול לאבד שליטה עצמית ולהגיב באורח קטלני כדרך בה נהג הנאשם (ע"פ 759/97 אליאביב נ' מדינת ישראל, פד"י נה(3) 459, פסקה 4; ע"פ 728/84 חרמון נ' מדינת ישראל, פד"י מא(3) 617, פסקה 10; ע"פ 686/80 סימנטוב נ' מדינת ישראל, פד"י לו(2) 253, 261-2; ע"פ 655/78 שמידמן נ' היועץ המשפטי פד"י לד(1) 63, 72; ע"פ 563/79 עבדול האדי נ' מדינת ישראל, פד"י לד(2) 608; ע"פ 396/69 בנו נ' מדינת ישראל, פד"י כד(1) 561, 579; ע"פ 6167/99 בן שלוש נ' מדינת ישראל; ע"פ 402/87 מדינת ישראל נ' גנדי, פד"י מב(3) 383; ע"פ 357/95 ויצמן נ' מדינת ישראל, פד"י נא(4) 577).

ומן הכלל אל הפרט.

באשר ליסוד העובדתי, כבר קבעתי, שמעורבותן של שתי הנאשמות בביצוע המעשה הפיזי של המנוח הוכחה מעבר לכל ספק סביר.

גם באשר ליסוד הנפשי סבורני, שהוכחו כל האלמנטים הנדרשים לרצח בכוונה תחילה. הוכחה החלטה להמית, הוכחה הכנה, והוכח העדר קנטור. וביתר פירוט.

על קיומה של החלטה להמית ניתן ללמוד בבירור מנסיבות הרצח ומאופי הפגיעות בגופו של המנוח.

פעולות ההמתה הרבות שביצעו הנאשמות, ובכלל זה, דקירת המנוח בסכין תשע פעמים, חניקתו בכרית, חניקתו באמצעות שקית ניילון וניסיון להציתו, מלמדות מאליהן על כוונת קטילה ומוליכות למסקנה ברורה, כי גמלה בליבן החלטה להמית את המנוח תוך שנתקיימה אצלם חזות מראש של התוצאה הקטלנית ורצון כי היא תתגשם.

יסוד ההכנה בא לידי ביטוי בד בבד עם ההחלטה להמית והתבטא בנטילת הסכינים ושקית הניילון שמצאו בבית המנוח ובאמצעותם בצעו את פעולת ההמתה.

ביחס ליסוד של העדר קנטור, הרי שאין כל מחלוקת על כך, שהמנוח לא התגרה ולא קנטר את הנאשמות קודם להמתתו וטענה כזאת אף לא הועלתה ע"י ההגנה בשום שלב.

לאור מסקנתי בדבר התקיימות יסודותיה של עבירת הרצח הקלאסית, קרי, רצח בכוונה תחילה, הרי שלהרשעת הנאשמות בחלופות האחרות של עבירת הרצח אין נפקות מעשית. יחד עם זאת, לאור עתירת התביעה אבחן בקצרה את קיומן של חלופות הרצח האחרות בענייננו.

רצח במזיד תוך ביצוע עבירה אחרת (סעיף 300(א)(3))

בע"פ 2948/03, **ברזובסקי נ' מד"י**, (ניתן ביום 20.6.05), סיכם בית המשפט העליון את ההלכה ביחס ליסודות העבירה של רצח אגב ביצוע עבירה אחרת, בזו הלשון:

"המתת אדם תוך ביצוע עבירה או תוך הכנות לביצועה, או כדי להקל על ביצועה מחייב יסוד נפשי של "מזיד" כדי להיחשב לרצח. נדרשת לעניין זה מודעות לאפשרות הגרימה של תוצאת המוות, ודי ביסוד חפצי של פזיזות ביחס לתוצאה זו ... יש הכרח בציפיית התוצאה הקטלנית דוקא ואין די בחזות מראש של פגיעה גופנית ממשית כמו בעבירת הריגה.

לצורך הוכחת מרכיב זה של היסוד נפשי ניתן להיעזר ב"חזקת המודעות" שמשמעה הוא כי על פי נסיבות העניין, אדם מודע למשמעות התנהגותו מבחינת טבעה הפיסי ואפשרות גרימת התוצאות הטבעיות העשויות לצמוח ממנה (ע"פ 3398/91 סמי כהן נ' מדינת ישראל, פד"י מז(3) 406). מבחינת נסיבות ביצוע העבירה, נדרש כי היא תענה על אחת החלופות הבאות: תוך ביצוע עבירה; תוך הכנות לביצועה, או כדי להקל על ביצועה. גרם המוות מתלווה לעבירה העיקרית ואינו חלק אינטגרלי ממנה. החלופה האחרונה המדברת בהקלה על ביצוע העבירה האחרת כורכת בכוונה מיוחדת המלווה את ההתנהגות האסורה (קדמי, שם, עמ' 629, 633). לכן, נדרשת פזיזות לגבי התוצאה הקטלנית וכוונה מיוחדת לגבי החלופה של הקלה על ביצוע העבירה האחרת (ע"פ 4577/98 דיין נ' מדינת ישראל, פד"י נח(2), 405; ע"פ 3168/98 עמרני נ' מדינת ישראל)".

בענייננו, התשתית העובדתית מוליכה למסקנה חד-משמעית, ולפיה, הנאשמות מקיימות גם את מרכיבי עבירת הרצח על פי סעיף 300(א)(3). מן הפן העובדתי, עולה בבירור כי הן גרמו במזיד למות המנוח תוך ביצוע עבירת שוד וכדי להקל על ביצועה. ובאשר להלך הנפש, הרי שמכוח קל וחומר ניתן לקבוע שהתקיים בהן גם היסוד הנפשי של פזיזות ביחס לתוצאה הקטלנית.

רצח לשם הימלטות לאחר ביצוע עבירה (סעיף 300(א)(4) לחוק)

בע"פ 4711/03, **אבו זייד נ' מד"י**, (ניתן ביום 15.01.2009), עמד ביהמ"ש על פרשנותו של הסעיף, וכך נפסק:

"חלופה זו מתייחסת למעשה גרימת מוות מתוך מטרה להבטיח בריחה או הימלטות מעונש הצפוי בגין ביצועה של עבירה אחרת. תכליתה של הוראת הסעיף, הינה, אפוא, הרתעת עבריון אשר ביצע

עבירה פלילית, מסיכון חיי אדם לשם הימלטות מעונש או לשם הבטחת מנוסתו מזירת האירוע. 29. היסוד העובדתי של העבירה כולל רכיב התנהגותי של "גרימה למוות של אדם" ורכיב תוצאתי של גרימת מוות, וכן נסיבה של קיום "עבירה אחרת", אשר לשם הימלטות ממקום ביצועה או מנשיאה בעונש בגינה בוצע מעשה גרם המוות. היסוד הנפשי של העבירה כולל מודעות לאפשרות גרימת המוות ופיזיות ביחס לתוצאה זו, וכן מטרה של "בריחה או הימלטות מעונש". כאמור לעיל, כולל היסוד העובדתי של עבירה זו גם נסיבה של "עבירה אחרת", אשר לאחר ביצועה ובמטרה להימלט מעונש בגינה, בוצע מעשה גרם המוות".

מדברים אלה אנו למדים, שמעשה הרצח, על פי חלופה זו, נועד כדי להבטיח בריחה או הימלטות מהעונש הצפוי בגין עבירה אחרת שבוצעה. לשון אחר. הסעיף מכתוב, הלכה למעשה, דרישה לסדר כרונולוגי, מהותי ומחייב, שביצוע העבירה האחרת יקדים את מעשה הרצח.

במקרה נשוא דיוננו, הנאשמות קודם רצחו את המנוח ורק לאחר מכן גנבו ממנו כסף ומיטלטלין, כך שמיד על פני הדברים ומבלי להידרש לניתוח מעמיק של יסודות העבירה, ניתן לומר, שמעשה הרצח לא בוצע כדי לאפשר את הימלטותן מזירת הפשע או מהעונש הצפוי להן.

סוף דבר

לאור המפורט לעיל, אציע לחברי להרשיע את שתי הנאשמות בעבירה של רצח בכוונה תחילה, לפי סעיף 300(2) לחוק וברצח אגב ביצוע שוד, לפי סעיף 300(א)(3) ולזכותן פורמלית מעבירת רצח, לפי החלופה הקבועה בסעיף 300(א)(4) לחוק.

בנוסף, על יסוד הקביעות העובדתיות עליהן מושתתת הכרעת הדין, כמפורט לעיל, ובהתחשב בעבירה העיקרית בה הורשעו, לא העמקנו בדיון בעבירות הנוספות מעבר לעולה מן העובדות.

אציע לחברי להרשיע את הנאשמות גם בעבירות הבאות:

1. הצתה - עבירה על סעיף 448(א) לחוק יחד עם סעיף 29(א) לחוק.
2. השמדת ראיה - עבירה על סעיף 242 לחוק יחד עם סעיף 29(א) לחוק.
3. שיבוש הליכים - עבירה על סעיף 244 לחוק.

השופט ר' בן יוסף:

הנני מסכים לחוות דעתה של חברתי, השופטת מרים דיסקין, על כל חלקיה.

השופטת נ' אחיטוב (אב"ד):

אף אני מסכימה לחוות דעת חברתי, השופטת דיסקין, על כל חלקיה.

אשר על כן, הננו מרשיעים את הנאשמות בעבירות של רצח בכוונה תחילה, הצתה, השמדת ראייה ושיבוש הליכים כפי שפורט בחוות דעתה של כב' השופטת דיסקין.

ניתנה והודעה היום, כ"ט תשרי התשע"ה, 23 אוקטובר 2014, במעמד הצדדים והנאשמות.